

OBSAH

Úvod dra Antonína Kříže V

KNIHA PRVNÍ

*Pojem, vznik, význam a složky obce.
O majetku, jeho získávání i správě*

1. Určení podstaty politického společenství	1
2. Metoda zkoumání. Poměr obce a jednotlivce. O sdružování lidí. Obec je útvar přirozený. Obec je dříve než jednotlivce	2
3. Složky domácnosti. Pán a otrok	6
4. Majetek a otrok. Otrok je částí majetku	7
5. Přirozený rozdíl mezi otrokem a svobodným občanem. Někteří lidé jsou od přirozenosti otroky	9
6. Námitky proti otroctví. Otroctví přirozené a zákonné. U kterých lidí není otroctví oprávněno	10
7. Ukončení výkladu o poměru mezi pánem a otrokem. Rozdíl v znalostech otroka a pána	12
8. Získávání majetku a jeho způsoby. Vydělečnictví je částí hospodářství. Přirozené vydělečnictví. Bohatství má určité meze	13
9. Umění vydělečné a peněžnictví. O kupectví, směně a penězích. Přirozené bohatství a peněžnictví	16
10. Poměr vydělečnictví k politice a hospodářství. O lichvě a úroku	20
11. Pokyny pro vydělečnou činnost v domácnosti a obci. Části vydělečnictví. Povaha jednotlivých zaměstnání. Získávání důchodu monopolem	21
12. Trojí stránka v hospodářství. Poměr vládnoucích a poddaných. Povaha vlády muže nad ženou a dětmi	24
13. Přirozené vlastnosti vládnoucích a poddaných. Ctnosti vládnoucích a poddaných. Úkol pána v průměřené výchově otroka. Nutnost výchovy žen	25

KNIHA DRUHÁ

*Kritika politických teorií předchůdců a výklad
o některých proslulých ústavách*

1. Předběžné poznámky ke kritice politických teorií. Platonova teorie v Ústavě	29
--	----

2. Nesprávnost Platonova úsilí o naprostou jednotnost obce zaváděním komunismu žen a dětí. Naprostá jednotnost obci neprospívá	30
3. Komunismus žen a dětí neprospívá, spíše škodí. Důvody proti komunismu žen a dětí	32
4. Komunismus žen a dětí ničí zvláště příbuzenskou lásku	34
5. O komunismu majetku u Platona. Hospodářské, etické a historické důvody proti komunismu majetku. Neúplnost návrhu komunismu u Platona	36
6. Kritika Platonova spisu »Zákony«. Srovnání zařízení v Platonových Zákonech a v Ústavě. Nedůslednosti v Platonových Zákonech. V Zákonech převládá prvek oligarchický	41
7. Ústava Faleova. Důležitost úpravy majetku. Nedostatečnost Faleova návrhu. Nutnost mírniti žádost po majetku	46
8. Ústava Hippodamova. Kritika Hippodamových návrhů. Řešení otázky o změně zákonů	50
9. Ústava lakedaimonská. Vady spartského zřízení. Volná kázeň žen ve Spartě. Nesrovnalost v majetku. Nedostatky v zřízení eforátu a gerusie. Volba úřadů, králové, společné stolování. Pochybená výchova ve Spartě, směřující jen k válečné zdatnosti	55
10. Ústava krétská. Výhodná poloha Kréty. Srovnání krétského zřízení s lakonským. Vláda na Krétě jest vládou velmožů	62
11. Ústava karthaginská. Její vady. Kdo má v obci vésti správu	65
12. Zřízení Solonovo v Athenách a zřízení jiných obcí řeckých. Chvála a výtky Solonovu zřízení. Zmínka o jiných zákonodárcích	68

KNIHA TŘETÍ

*Výklad pojmů ústavy, obce a občana.
Ústavy správné a jejich zhoršené odrůdy.
Království*

1. Pojem ústavy, obce a občana	72
2. Pokračování ve výkladu o pojmu občana a obce	75
3. O trvání totožnosti obce. Závazky obce a změna ústavy	76

4. Ctnost člověka a občana. Rozdíl mezi ctností občana a člověka. Jak je třeba učiti se vládě občanské. Ctnost občana a člověka je totožná jen v nejlepší obci 77
5. Různost občanů podle různých ústav. Občan má býti prost všedních prací, které mu brání v cviku ctnosti. Cizinci a občanství v některých ústavách. Závěr úvahy o ctnosti člověka a občana 81
6. Rozdíly v ústavách. Úkol obce. Výměr ústavy. Rozdíly v ústavách se řídí účelem: správné ústavy hledí obecného prospěchu, ústavy pochybené cílí k prospěchu vládnoucích 83
7. Ústavy správné a nesprávné. Správné: království aristokracie a politeia. Nesprávné: demokracie, oligarchie a tyranida 85
8. Nesnáze při rozlišování ústav. Počet suverénů v demokraciích a oligarchiích je něčím nahodilým 86
9. Různá práva občanů v různých ústavách. Nesprávné chápání rovnosti a nerovnosti. Obec je společenství, nikoli spojenectví. Obec je společenství dokonalého života 88
10. Kdo má v obci míti svrchovanou moc 91
11. Vady v uvedených ústavách. Zákony musí býti mezi a normou. V udílení práv je třeba dbáti i obecného množství. Otázka odbornictví v některých činnostech. Poměr úřadů a zákonů 92
12. Přednosti, které mají rozhodovati při obsazování úřadů 96
13. Udržování rovnováhy v obci. Je třeba dbáti osobní zdatnosti, ctnosti, rodu, majetku a svobody. Vládnouti mají muži vynikající ctností. Odstraňování vynikajících lidí ostrakismem 98
14. Království a pět jeho druhů: Království spartské, království despotické u neřeckých kmenů a aisymneteia. Království řecké doby heroické a království neobmezené, absolutistické 102
15. O královské moci. Vláda nejdokonalejšího muže jest lepší než vláda zákonů. Je-li více dokonalých mužů, má přednost aristokracie. Stručný nástin postupu zavádění ústav. Obtíže království při dědičné posloupnosti. Král má míti jen omezenou moc 105
16. Neobmezené království. Poměr vlády k zákonům. Nestejnost občanů vyžaduje vlády zákonů. Tam, kde nevystačují zákony, je lépe, aby rozhodovalo v obci více mužů než jeden 108

17. Oprávněnost různých způsobů vlády. Které obci která ústava vyhovuje. Kde jednotlivec nebo jeho rod vyniká nad ostatní ctností, je nejlepší ústavou království 111
18. Závěr úvahy o ústavách a možnost zřízení nejlepší ústavy. Ctnost muže i občana v nejlepší obci jest táž, rovněž výchova obou 113

KNIHA ČTVRTÁ

Výklad o jednotlivých ústavách a o moci zákonodárné, výkonné a soudní

1. Nejlepší ústava absolutně a relativně. Poměr zákonů k ústavě. Nejlepší ústavu nelze všude zavést, proto je nutno znáti také, která ústava je za daných podmínek možná. Nutnost znalosti rozdílů v ústavách, ježto zákony se musí řídit ústavami 114
2. Rozdíly v druzích ústav. Pojednání o relativně nejlepší ústavě. Zhodnocení jednotlivých ústav a rozvrh dalšího postupu 116
3. Původ rozdílů mezi ústavami. Rozdíly se řídí rozdíly částí obce, t. j. rozdíly způsobu života obyvatelstva, bohatství, rodu a ctností čili mravní dokonalosti a zdatnosti. Obvyklé dělení ústav na oligarchické a demokratické 118
4. Stavy v obci. Druhy demokracie. Pojem demokracie a oligarchie. Pět druhů demokracie. Demagogie 119
5. Čtyři druhy oligarchie. Zdánlivé ústavy 125
6. Pokračování výkladu o druzích demokracie a oligarchie 126
7. Tři druhy aristokracie 128
8. Politeia. Aristokratické a demokratické politeie. Politeia jako směr oligarchie a demokracie 129
9. Zřízení politeie a rozdíly v ní. Vznik politeie výběrem nejlepších ustanovení v oligarchiích a demokraciích anebo určením středu mezi oběma. Mínění o ústavě lakonské 131
10. Tyranida. Tři její druhy 135
11. Relativně nejlepší zřízení obce. Střední stav jest zárukou trvání obce. Zákonodárci pocházející ze středních vrstev. Střed ve všem jest nejlepší, jest i měřítkem lepších a horších ústav 134
12. Která ústava kterým obcím prospívá. Obecně platná zásada pro všechny ústavy. Ještě o významu středních vrstev 138

13. Oligarchické a demokratické chytré úskoky pro udržení ústavy. Účast lidu ve správě obce . . .	140
14. Tři podstatná zařízení v obci: rada, úřady, soudnictví. Účast občanů v podstatných zařízeních. Výklad o radě v demokraciích a oligarchiích . . .	142
15. Druhy úřadů, jejich pravomoc a obsazování . . .	145
16. Soudnictví. Druhy soudů a nejlepší zařizování soudnictví	150

KNIHA PÁTÁ

Příčiny zániku ústav a prostředky k jejich udržování

1. Předběžné poznámky o příčinách změn ústav. Nesprávné chápání rovnosti a nerovnosti. Dvojí způsob převratů: proti ústavě nebo jen proti vedení. Demokracie je bezpečnější než oligarchie	155
2. Všeobecný výklad o příčinách ústavních změn a převratů. Hlavní příčiny rozbrojů: smýšlení, ziskuchtivost, ctižádost	156
3. O vnějších příčinách změn ústav. Příčiny převratů: zpupnost, zjištnost, pocty, převaha, strach před trestem, opovrhování, nepoměrný vzrůst jedné části; vtíravost do úřadů, nedbalost, maličkosti, kmenová různost obyvatelstva	157
4. Dokončení úvahy o příčinách ústavních změn. Rozbroje mezi předáky. Moc, závist, lest, násilí	161
5. Příčiny a příklady převratů v demokraciích	163
6. Příčiny a příklady převratů v oligarchiích	166
7. Příčiny převratů v aristokraciích	169
8. Udržování ústav. Prostředky k jejich udržování	172
9. Pokračování výkladu o udržování ústav. Nutné vlastnosti správců nejvyšších úřadů	177
10. Příčiny a příklady převratů v monarchiích	180
11. Prostředky k udržování monarchií, zvláště tyranid	188
12. Krátké trvání oligarchií a tyranid. Kritika Platónova učení o změnách ústav	194

KNIHA ŠESTA

*Úvaha o zásadách a o udržování druhů demokracie
a oligarchie. Pojednání o úřadech v obci*

1. Předběžné poznámky o druzích demokracie	198
2. Zásady a zvláštnosti demokracie	200
3. Obtíž s provedením zásady rovnosti	202
4. Druhy demokracie podle obyvatelstva	203
5. Udržování demokracií. Počínání demagogů a po- cínání správné. Prostředky k udržení demokracií	207
6. Zařizování oligarchií	209
7. Pokyny k udržování oligarchického zřízení	210
8. O úřadech v obci	212

KNIHA SEDMÁ

Různá zařízení v nejlepší obci

1. O blaženosti jednotlivce a obce. Poměr mezi dobry vnějšími a duševními	217
2. Způsoby života. Nejvyšším účelem obce není do- bývati nadvlády nad jinými obcemi. Blaženost jednotlivce a obce	220
3. O přednosti života politického a o blaženosti. Bla- ženost jest v činném životě. Praktický význam roz- jímání (theória)	223
4. Počet občanů v nejlepší obci. Obec má býti sobě- stačná a přehledná	225
5. O jakosti, poloze a rozsáhlosti území. Úrodnost, tvar a poloha území obce	228
6. O spojení s mořem a o námořní moci. Výhoda spo- jení obce a města s mořem	229
7. O vrozených vlastnostech občana	231
8. Nutné stavy v obci. Počet stavů se řídí úkoly obce	232
9. Účast různých stavů ve správě obce. Občané nej- lepší obce a všední zaměstnání	234
10. O starobylých zřízeních v Egyptě, na Krétě a v Itálii. Rozdělení půdy pro různé potřeby	236
11. O poloze města a o potřebě hradeb. Nutné zřetele při zakládání města	239
12. O poloze některých veřejných budov	241

13. Základy a požadavky řádné obce. O blaženosti, o ctnosti a o výchově k ní. Cvik v ctnosti a prostředky k němu	243
14. O výchově v nejlepší obci. Pochybená výchova ve Spartě. Výchova má býti stejná pro všechny a má směřovati k vzdělání ducha	245
15. Ctnosti obci potřebné. Přirozený postup při výchově dětí. Nutnost etických ctností k moudrosti. Nutnost tělesné péče	250
16. Manželství a plození dítek. Vhodný věk pro uzavírání manželství. Tělesný stav a věková hranice rodičů. Odkládání a výživa novorozeňat. Tresty za cizoložství	252
17. Péče o výchovu dětí. Výživa, hry a mravní čistota dětí. Rozdělení výchovy podle věkových stupňů	255

KNIHA OSMA

Výchova v nejlepší obci

1. Výchova má býti veřejná a společná	259
2. Různé názory o výchovném cíli. Mínění Aristotela	260
3. Učebné předměty a jejich cena. Vzdělání pro život ve volném čase. Význam hudby. Výchova nemá hleděti jen k užitečnosti	261
4. O pěstování tělocviku. Správné jeho pěstování	264
5. Výchovná cena hudby. Trojí účel pěstování hudby	265
6. Cvičení v hudbě. Rozdíly v hudebních nástrojích. Do jaké míry se má hudbě učiti	270
7. Tóniny a rytmy; jejich výchovný význam. Trojí zřetel při výběru tónin	273
<i>Poznámky</i>	277
<i>Rejstřík jmenný</i>	317
<i>Rejstřík věcný</i>	323
Obsah	333